

شهر

و

برنامه ریزی شهری

تألیف:

دکتر بشیر بیگ بابائی

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی

واحد ملکان

سر شناسه: بیگ بابایی، بشیر، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام آور پدید آور: شهر برنامه ریزی شهری / بشیر بیگ بابایی .
مشخصات نشر: تبریز: دانشگاه آزاد اسلامی (ملکان)، ۱۳۸۹،
مشخصات ظاهری: ۱۷۷ ص: جدول،
شابک: ۵۵۰۰۰ ریال: ۲-۵۴۵-۱۰-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیا
موضوع: شهرسازی
موضوع: شهرسازی -- طرح و برنامه ریزی
شناسه افزوده: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ملکان
رده بندی کنگره: ۱۳۸۹ ش ۹ ب ۹/۵/۱۶۵
رده بندی دیویی: ۳۰۷/۱۲۱۶
شماره کتابشناسی ملی: ۲۲۱۴۴۷۳۶

نام کتاب: شهر و برنامه ریزی شهری
مؤلف: دکتر بشیر بیگ بابایی
چاپ: اعظم
ناشر: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملکان
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
تاریخ انتشار: اسفند ۸۹
قیمت: ۵۵۰۰۰ ریال
شابک: ۵۴۵-۱۰-۹۶۴-۹۷۸

نویت چاپ، اول

سپاس خدای را که قلم را آفرید و قسم می خورد به آن، و هر آنچه می نویسد. در این مجال برخورد لازم می دانم از کلیه عزیزانی که در تهیه و تدوین این کتاب مرا یاری نموده اند بالاخص از آقای سیاوش میرزائی مدیر پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملکان که ویرایش فنی و همچنین تدوین و صفحه آرایی کتاب را انجام دادند و از آقای جعفر قربانی که با حوصله بسیار تایپ کتاب را بر عهده گرفتند و در بالا بردن غنای این کتاب از هیچ کوششی دریغ نورزیدند. کمال تشکر خود را ابراز بدارم.

این کتاب تقدیم به اساتید بزرگوار جغرافیا و برنامه ریزی شهری بالاخص روح پاک پرفسور یداله فرید و پرفسور حسین شکوئی به امید اینکه نامشان جاودانه بماند.

و تقدیم و تشکر از همسر مهربان و فرزندانم آیدا و علی که مشقت های تهیه و تالیف این کتاب را در کنار من تحمل نمودند. آرزوی توفیق و موفقیت شان را دارم.

ای نام تو بهترین سرآغاز بی نام تو نامه کی کنم باز

پیشگفتار:

زندگی شهری در طول تاریخ از حیات ساده و بی برنامه انسانهای اولیه آغاز و پس از گذشت صدها هزار سال به زندگی یکجا نشینی روستایی و نهایتاً در حدود قرن به ده هزار سال به زندگی شهری رسیده است. زندگی شهری با توجه به پیچیدگی‌هایی که دارد برنامه ریزی خاصی را می‌طلبد، بنابراین انسان خلاق با خلق شهرها زندگی خود را به سوی کشاند که برنامه ریزی جزء لاینفک آن باشد. حال با توجه به اینکه زندگی شهری از پیچیدگی خاصی برخوردار می‌باشد، بنابراین برنامه ریزی شهری از جامعیت خاصی برخوردار است و ارتباط آن با سایر علوم و دانش‌ها گسترده‌گی خاصی دارد. پس برنامه ریزی شهری دانشی مستقل و نوپاست هر چند که با بقیه برنامه ریزی شهری به زمانی دور برمی‌گردد ولی شکل مدون و مدرن آن به پس از انقلاب صنعتی بر می‌گردد چرا که با افزایش بیش از حد جمعیت شهرها و زندگی پر زرق و برق و ماشینی شهری نیاز به آن را ضروری تر می‌کند، برنامه ریزی شهری به دلیل پیوندگی انسان دانش فراگیر و پویا می‌باشد که هر روز متحول تر می‌گردد.

شهرها در یک مجموعه با محیط و مناطق اطراف خود در ارتباط هستند و به آنها تاثیر گذاشته و از آن تاثیر می‌پذیرند، افزایش بیش از حد جمعیت شهرها و به اصطلاح انفجار جمعیت شهری نظام شهرنشینی را با بحران و آینده آن را نگران کننده نشان می‌دهد. لذا با نگاهی مختصر به مساله فوق اهمیت دانش برنامه ریزی شهری و لزوم تحقیق در رابطه با آن را ضروری می‌سازد.

هدف از تدوین این کتاب معرفی و بیان مقدمه ای از دانش برنامه ریزی شهری است، هر چند که اساتید بزرگوار کتابهای بسیار ارزشمندی در این مورد خلق کرده اند، ولی

احساس می گردد اکثر آن کتاب ها اصولاً برای مطالعه دانشجویان رشته برنامه ریزی شهری مفید می باشد و دانشجویان رشته های دیگر چندان نمی توانند از آن استفاده نمایند، لذا این کتاب ضمن مفید بودن برای دانشجویان رشته برنامه ریزی شهری، برای دانشجویان سایر رشته ها که درس فوق بعنوان واحد درسی می گذرانند مکفی می تواند باشد، در تهیه مطالب این کتاب از اثرات ارزشمند اساتید بزرگوار علم جغرافیا و برنامه ریزی شهری و رشته های مرتبط استفاده شده است و از منابع خارجی و داخلی دیگر جهت تکمیل بودن مطالب تا حد ممکن استفاده گردیده است.

نگارنده امیدوار است که توانسته باشد قدمی هر چند کوچک در خدمت به جامعه علمی کشور برداشته باشد، هر چند که ادعا بر این نیست که کتاب فوق مجموعه کامل از دانش برنامه ریزی شهری می باشد بلکه ضمن قبولی کاستی های کتاب از اساتید بزرگوار و دانشجویان عزیز خواهشمند است با نظرات و پیشنهادات مفید خود نگارنده را جهت هر چه برابتر شدن چاپهای بعدی یاری نمایند، در پایان از معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملکان که زمینه چاپ کتاب فوق را فراهم آوردند تشکر و قدردانی بعمل می آید.

فهرست مطالب

صفحه	عناوین
	پیشگفتار
	<u>فصل اول: (شهر و شهرسازی)</u>
۳	مفهوم شهر و شهرسازی
۴	شهر
۸	تعاریف دیگری برای شهر
۹	شهرسازی
۹	تاریخچه و خاستگاه شهرسازی
۱۰	وظایف شهرسازی
۱۰	شهر ساز کیست ؟
۱۰	مجد و عظمت شهر و زیبایی در شهرسازی
۱۱	تاریخ عمومی شهر
	<u>فصل دوم: (تحولات شهر نشینی علل پیدایش شهرها)</u>
۱۷	عوامل گسترش شهرها
۱۸	عوامل اصلی رشد و گسترش شهرها
۱۹	نقش و عملکرد شهر
۲۰	رشد شهری
۲۱	توسعه و انواع آن
	<u>فصل سوم: (برنامه ریزی)</u>
۲۷	برنامه ریزی و انواع آن
۲۸	تعریف برنامه ریزی شهری
۲۸	ماهیت برنامه ریزی شهری و رشته های وابسته به آن
۲۹	نیازهای آنی و برنامه ریزی شهری

۳۰	طرح ریزی شهری
۳۲	طرح جامع
۳۷	انواع برنامه ریزی
۳۹	انواع برنامه ریزی از نظر مدت اجرای برنامه
۴۱	مشکلات برنامه ریزی
۴۵	برنامه ریزی جامع شهری

فصل چهارم: (طراحی شهری)

۵۱	الف - طراحی شهری چیست؟
۵۱	تعریف طراحی شهری
۵۲	حرفه‌ای نو
۵۲	رسالت عمومی
۵۳	چه اقداماتی در دستور کار طراحان شهری قرار دارد؟
۵۴	هدف از طراحی شهری چیست
۵۵	پیشنهادهای کلی در جهت طراحی شهری

فصل پنجم: (برنامه ریزی کاربری اراضی)

۵۹	برنامه ریزی کاربری اراضی شهری
۵۹	۱-۱- تعریف برنامه ریزی کاربری اراضی شهری
۵۹	۲-۱- اهداف برنامه ریزی کاربری اراضی شهری
۶۱	۳-۱- فرآیند برنامه ریزی کاربری اراضی ((شهری))
۶۳	۴-۱- ۱ انواع نقشه‌های مورد نیاز در کاربری اراضی شهری
۶۳	۴-۱- ۲ مقیاس نقشه‌های کاربری اراضی شهری
۶۴	۵-۱- انواع کاربری اراضی شهری و علائم آنها
۶۹	۵-۱- ۱ معیارهای مکان‌یابی و مطلوبیت در کاربریهای شهری
۷۱	۵-۲- مشخصات مکان‌یابی در کارهای مسکونی
۷۳	۵-۳- مکان‌یابی کاربریهای تجاری

۷۴	۱-۳-۵ سلسله مراتب کاربری های تجاری.....
۷۵	۲-۳-۵ معیارهای مکان یابی مراکز تجاری
۷۶	۴-۵ مکان یابی کاربریهای صنعتی.....
۷۶	۱-۴-۵ انواع کاربری صنعتی.....
۷۷	۲-۴-۵ مسکن کارکنان صنایع.....
۷۷	۳-۴-۵ رفت و آمد کارکنان صنایع.....
۷۷	۴-۴-۵ مشخصات و معیارهای مکان یابی صنایع.....
۷۸	۵-۵ مکان یابی کاربریهای گذران اوقات فراغت
۷۹	۱-۵-۵ مشخصات مکان یابی در کاربریهای گذران اوقات فراغت.....
۸۰	۶-۵ مشخصات مکان یابی در کاربریهای مراکز کار.....

فصل ششم: (استانداردها و سرانه های شهری)

۸۵	استانداردها و سرانه های شهری.....
۸۷	استانداردهای شهری.....
۸۸	سرانه مسکونی
۸۹	سرانه آموزشی
۹۱	سرانه اداری
۹۳	سرانه بهداشت و درمان
۹۴	سرانه تاسیسات شهری
۹۷	سرانه تجهیزات شهری
۹۸	راه و شبکه ارتباطی
۹۹	بهره گیری از استانداردهای شهری

فصل هفتم: (ظوابط و مقررات استفاده از زمین های شهری)

۱۰۳	تفکیک زمین
۱۰۴	آیین نامه تفکیک زمین
۱۰۸	تاسیسات زیربنایی

فصل هشتم: (نحوه مطالعه یک شهر)

۱۱۵	نحوه مطالعه یک شهر
۱۱۶	مطالعه موقعیت شهر
۱۱۸	مطالعات زمین شناختی
۱۱۹	مطالعات تاریخی
۱۱۹	بررسی وضعیت اجتماعی
۱۲۰	عوامل اقتصادی و توسعه شهر
۱۲۳	تجارت و بازرگانی
۱۲۴	بررسی تجهیزات و تاسیسات شهری

فصل نهم: (سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) و نقش آن در برنامه ریزی شهری)

۱۳۱	سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) و نقش آن در برنامه ریزی شهری
۱۳۳	مزایای استفاده از ICT در شهر یا شهر الکترونیکی
۱۳۴	یک روز در شهر الکترونیکی
۱۳۶	فعالیت های شاخص در شهرهای الکترونیکی
۱۳۷	شهروند الکترونیکی
۱۳۸	مزایای شهروند الکترونیکی

فصل دهم: (نگرشی بر نظام شهری و توسعه فیزیکی شهرهای ایران)

۱۴۵	نگرشی بر نظام و توسعه شهری در ایران
۱۴۷	ب) نظام شهری ایران در سال ۱۳۴۵
۱۴۸	ج) نظام شهری ایران در سال ۱۳۵۵

۱۴۹.....	(د) نظام شهری ایران در سال ۱۳۶۵.....
۱۵۰.....	(ذ) نظام شهری ایران در سال ۱۳۷۵.....
۱۵۱.....	(ر) نظام شهری ایران در سال ۱۳۸۵.....
۱۶۴.....	عوامل موثر در سازمان یا فضاهای شهری در ایران.....
۱۶۴.....	۱- ساختار اقتصادی، اجتماعی.....
۱۶۶.....	۲- ویژگی های خاص ایران.....
۱۶۷.....	۳- سطح تقسیم اجتماعی کار و درجه تکامل ساختار اقتصادی.....
۱۶۷.....	۴- ساخت سیاسی کشور.....
۱۶۸.....	۵- نقش راهها به عنوان کالبد فیزیکی لازم برای جابجایی مازاد.....
۱۶۹.....	ویژگی های کالبدی شهرهای ایران.....
۱۷۲.....	محورها و هدفهای طرح ریزی کالبدی.....
۱۷۳.....	تحلیلی از رشد و توسعه فیزیکی شهرهای ایران.....
۱۷۵.....	مراحل رشد و توسعه فضایی شهرهای ایران.....
۱۷۵.....	بافت تاریخی، ایجاد و گسترش هسته اولیه شهرها.....
۱۷۶.....	بافت قدیمی، شکل گیری شهر ایرانی- اسلامی.....
۱۷۶.....	بافت جدیدی، رشد شتابان شهرسازی و گسترش بی رویه شهرها.....
۱۷۷.....	بافت پیرامونی، گسترش شهرک سازی.....
۱۷۷.....	بافت اقماری، گسترش ناپیوسته شهرها.....
۱۷۸.....	گسترش متروپلی شهر به همراه ایجاد شهرهای جدید.....
۱۷۹.....	طرحهای توسعه شهری و توسعه فیزیکی شهرهای کشور.....
۱۸۱.....	طرح جامع شهر.....
۱۸۱.....	طرح تفصیلی.....
۱۸۱.....	طرح و توسعه و عمران و حوزه نفوذ.....
۱۸۲.....	طرح هادی.....
۱۸۲.....	طرحهای متفرقه.....
۱۸۳.....	طرح و نوسازی و بهسازی بافت قدیم.....
۱۸۳.....	طرحهای منطقه شهری.....

- پیامدهای توسعه فیزیکی شتابان نواحی شهری ایران ۱۸۴
- بسترهای طبیعی توسعه فیزیکی شهرها در ایران ۱۸۶
- منابع و مآخذ ۱۸۸

www.ketab.ir